

Анотація

У статті досліджується обґрунтованість лінгвокультурологічного підходу до визначення концепту в галузі лінгвокультурології та його прояв в етнічній свідомості й фольклорних реаліях. Важливо зазначити, що кожний макрокомпонент в структурі культурного концепту відображає певну галузь лінгвокультурного суспільства, що створила цей компонент і, як наслідок, став складовою частиною культурного концепту.

Ключові слова: концепт, лінгвокультурологічний підхід, етнос, етнічна свідомість, несвідоме, культурний код, етнокомпонент.

Аннотация

В статье исследуется правомерность использования лингвокультурологического подхода к выявлению концепта в области лингвокультурологии и его присутствие в этническом сознании и фольклорных явлениях. Стоит упомянуть, что каждый макрокомпонент в структуре культурного концепта раскрывает ту область лингвокультурного общества, которая породила данный компонент, ставший впоследствии частью культурного концепта.

Ключевые слова: концепт, лингвокультурологический подход, этнос, этническое сознание, бессознательное, культурный код, этнокомпонент.

Summary

This article concerns cultural linguistic approach which entitles us to explore a term concept in the branch of cultural linguistics and its frequent occurrence in ethnic awareness and folk realias. It is worth specifying that every macrocomponent of the cultural concept structure reveals its area of cultural linguistic society, which makes its profitable contribution to bearing this component in the structure of a cultural concept.

Keywords: concept, cultural linguistic approach, ethnos, ethnos awareness, unconsciousness, cultural patterns, ethnocomponent.

УДК 811.161.2'282.2(477.43/44)

Іщенко Л. Р.,
аспірантка,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
(Київ)

ЗАГАЛЬНІ НАЗВИ ЯВИЩ ПОГОДИ ЗА ДИФЕРЕНЦІЙНИМИ ОЗНАКАМИ У ГОВІРКАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПОДІЛЛЯ

У сучасному мовознавстві, зокрема у діалектології, посилився інтерес до вивчення семантики та структури окремих слів різних тематичних груп лексики. В українській діалектології метеорологічна лексика найповніше представлена у наукових працях О. А. Могили ("Метеорологічна лексика українських говорів"). Окремі лексико-семантичні групи лексики на позначення погодних явищ у різних говірках досліджували також Й. О. Дзензелівський, А. В. Кабайда, М. М. Онишкевич, А. П. Непокупний, М. В. Никончук. Народна метеорологічна лексика центральноподільського ареалу ще не була об'єктом лінгвістичних студій, проте на цій території ця лексика багата, бо природні умови завжди відігравали значну роль у господарській діяльності людини. Лексика ж відображає ставлення людини до природи і виявляє свою варіативність у говірках Центрального Поділля.

З огляду на це **метою** статті є системний опис структури, семантики та вмотивованості особливостей способів номінації подільської метеорологічної лексики у порівнянні з літературною мовою та іншими говірками. **Об'єктом** розвідки стали лексичні одиниці на позначення погодних умов за ознаками вмотивованості (температура, період випадання, відсутність або наявність супровідних погодних явищ).

Система аналізованих одиниць об'єднує різні за способом деривації елементи. Семантична деривація у метеорологічній лексиці відбувається під час номінації як самих явищ погоди, так і їх називання за наявності супровідних додаткових характеристик, наприклад: *сиб'і'рак* (3) (північний вітер), *дру'жок* (3) (попутний вітер), *мама'лиговий дощ* (1, 2, 4) (густий дощ).

У межах досліджуваної групи лексики семантичними дериватами виступають полікомпонентні назви, які найчастіше вживаються для називання опадів з додатковими явищами, наприклад: *Божа зи'ма* (3) (тепла зима), *дощ як з реще'та* (2) (опади у вигляді густого дощу), *ту'ман стр'іл'айе в оч'і* (3) (явище, коли туман затуманює), *б'ілий ту'ман* (2, 3) (туман зі снігом), *с'н'ігова баба* (1–4) (снігові фігури), *чорна х'мара* (1, 4) (дощова хмара), *не'без'печний бри'хун* (3) (лід під час льодоходу).

Назви явищ погоди за способами утворення в мовленні можна розділити на дві групи: образне перенесення назв з однієї реалії на іншу та пряме перенесення. Образне перенесення назв знаходить свою реалізацію в усіх лексико-семантичних групах тематичної групи лексики “метеорологія”.

Лексико-семантичні варіанти зафіксовано у номінації окремих різновидів явищ погоди: *кол'учка* (3), *сухов'їй* (2, 4) – “сухий вітер”. Лексема *сухов'їй* збігається з літературною мовою, тоді як лексема *колючка* (перенесення за аналогією – метафора побудована на основі властивості) немає нічого спільного поняттям вітру – 1. *розм.* Будь-яке невелике колюче вістря; 2. Колючий погляд; 3. Дрібна костиста хижка риба, у якої на животі і спині замість черевного і спинного плавців розміщені гострі кісткові пластинки; 4. Те саме, що колька (різкий гострий біль, який створює відчуття уколу) [10, т. 4, 237–238]. У Словнику бойківських говірок М. Й. Онишкевича лексема *кол'учка* подана зі значенням “їжак” [8, ч. 1, 369], Словник Поліських говорів П. С. Лисенка подає цю лексему зі значенням “будяк” [5, 101], Етимологічний словник виводить цю лексему зі значеннями “будяк кучерявий”; – псл. (сх.) [koljukъ, koljuка, koljakъ] “колючка (рослина)”, похідні від “колоти”; назви, зумовлені тим, що колючими є всі відповідні рослини. Риба (назва зумовлена наявністю на животі і на спині цих риб гострих кісткових пластинок – колючок) [3, т. 2, 526].

У межах семи “маленькі білі хмари” знаходять свою репрезентацію лексеми з прямим значенням *х'марки*, *хма'ринки* (1–4) та лексеми, утворені шляхом образного перенесення назви одного предмета на інший. Маленькі білі хмарки називають – *ба'ранчики*, *баран'ці* (1–4), які не мають нічого спільного з хмарами, але за зовнішніми ознаками (перенесення на основі схожості) схожі на баранчиків – білі, маленькі, кучеряві. У Словнику української мови (СУМ) лексема

баранці у переносному значенні подається з семантикою “білі пінисті гребені хвиль; / дрібні кучеряві хмарки; / Котики на рослинах” [10, т. 1, 104], у Етимологічному словнику лексеми *баранець*, *баранчик* подані як ботанічні терміни. У Словнику гуцульських говірок Я. Закревської лексема *баранчик* вживається зі значенням “традиційний виріб з овечого сиру” [2, 21], у Словнику діалектизмів українських говірок Одеської обл. А. А. Москаленка лексема *баранчик* подана зі значеннями “колючка, якірець; рибалка, вільний од роботи, коли бригада рибалок переїжджає на інше місце ловити рибу” [7, 15].

У досліджуваних говірках сема “лід на річці” реалізовується різноманітними лексичними варіантами, утвореними шляхом семантичної деривації. Наявність різноманітних лексем для називання цього явища зумовлена тим, що лід на річці може мати різні додаткові характеристики. Відтак зафіксовано такі варіанти лексем: *к'рига*, *л'ід*, *л'од* (1–4) (загальна назва явища без додаткових ознак), *л'одоблуд* (3) (поламаний лід на річці), *л'орух* (3), *первол'ід* (3, 4) (перший лід на річці), *світл'ячок* (3), *чистий л'ід* (3) (прозорий лід на річці), *криголом* (2, 3), *л'одишче*, *л'одис'ко* (1–4) (великий лід на річці), *облудний л'ід* (3) (малий лід на річці), *бережливий* (лід на річці коло берега), *т'агуч* (лід на річці під водою). Лексема *порух* у літературній мові має двоє значень: 1. Рух; зміна положення тіла або його частин; 2. пер. Раптове прагнення, бажання; порив. [10, т. 7, 295], а у досліджуваній говірці вживається для називання першого льоду (метафоризація, побудована на схожості способу дії). Словник бойківських говірок М. Й. Онишкевича фіксує лексему *поруха* зі значенням “грижа” [8, ч. 2, 118]. Лексема *первол'ід* має вмотиване значення “перший лід” і утворена шляхом словоскладання. Вмотивоване значення має і назва прозорого льоду – *чистий л'ід* (чистий – не забруднений, не замазаний, без бруду, пилу і плям [10, т. 11, 331] – перенесення за схожістю властивостей). Тоді як інший варіант називання цього ж явища *світлячок*, утворений шляхом семантичної деривації – перенесення значення з називання “невеликого жука, який світиться в темряві” [10, т. 9, 94] на називання прозорого льоду на річці. Вмотивованість називання *чистого льоду* лексемою *світлячок* пояснюється і тим, що цей лід прозорий. Хоча прозорий лід не світиться у темряві і немає нічого спільного з жуком.

Шляхом образного перенесення за властивістю утворена назва малого льоду на річці – *облудний л'ід* (3), вмотивованість якої пояснюється тим, що малий лід, під яким розуміється тонкий шар, небезпечний, бо крізь нього можна провалитися у ополонку. Номен *бережливий* (лід) повністю вмотивований, утворений суфіксальним способом і вживається для позначення льоду на річці біля берега. Сему “лід на річці” репрезентує ще лексема *т'агуч*, якою називають лід на річці під водою. Ця назва пояснюється тим, що лід наче тягнеться у воді, коли воду несе течія.

Творення лексем на позначення явища замерзлої води способом семантичної деривації шляхом образного перенесення назв знаходить у говірці широку реалізацію. Для позначення “поламаного льоду на річці” у говірках існують як прямі номінація *к'рига*, *л'ід* (1–4) і варіант *л'од* (1–4), так і номен, утворений

шляхом образного перенесення якостей з одного предмета на інший – л'одоблуд (3) (шляхом словоскладання: пряма назва “лід – замерзла вода, вода, що перейшла у твердий кристалічний стан” [10, т. 4, 508] та лексема “блуд”, яка у СУМі подається зі значенням “Неправильна, помилкова дія, дум, помилкове твердження; помилка” [10, т. 1, 202–203], проте у цьому варіанті до уваги береться не лексема блуд, а блудити “1. Ходити, їздити і т.ін. навмання, не знаючи шляху, напрямку, блукати; 2. Поволі рухатися, пересуватися в різних напрямках” [10, т. 1, 203] або блукати “1. Ходити, їздити і т.ін. без певної мети і напрямку; 2. Поволі рухатися, пересуватися у різних напрямках” [10, т. 1, 203–204], яка вмотивовує саму назву л'одоблуд “блукання, хаотичний рух поламаного льоду на річці”.

Для репрезентації семи “лід на гілках дерев” у говірці центральноподільського регіону вживаються однокомпонентні лексеми – *лін'їй* (1–4) (узорчаті кристали льоду на гілках дерев і на електропроводах), *оже^ллед'* (1–4), *оже^лледа* (1, 4), *оже^лледу^ц'а*, *обле^де^лн'ін:'а* (1–4) (намерзання льоду на деревах після дощу), *памороз'* (1–4) (невеликий шар льоду на деревах), *налипан:'а с'н'їгу* (1–4) (явище, коли йшов мокрий сніг і вдарив сильний мороз, внаслідок чого дерева покрилися льодом), *голол'ьод* (1–4) (явище замерзлої води після дощу або мокрого снігу на дорозі, деревах, електропроводах), *бурул'ки*, *соул'супі*, *соул'суп'ки* (1–4) (замерзла вода на деревах та на стріхах будівель у видовженій формі). У літературній мові на позначення льоду на гілках дерев вживаються лексеми *ожеледь*, *ожеледиця* [10, т. 5, 646], а фонетичний варіант цих лексем слово *оже^лледа*, характерне для досліджуваних говірок, зафіксоване також у буковинських говірках [6, вип. 6, 92], у гуцульських говірках, де зафіксовані ще й такі варіанти як *пожеледа*, *поледиця* [2, 138]. Лексема *оже^ллед'* у Словнику бойківських говірок М. Й. Онишкевича зафіксована зі значенням “дощ із сніжною крупю” [8, ч. 2, 16]. Виводиться значення лексеми *ожеледь* від псл. *želdъ* < *geldъ*, пов'язане чергуванням голосних з *goldъ*, від якого походять р. *голодь* “ожеледь”, ч. *holot* “ожеледь”; в українських формах початкове *о* приставне [3, т. 4, 165]. Ряд лексем на позначення льоду на гілках дерев в основі мають лексему “лід”. Лексема *ожеледа* утворена шляхом злиття вказівної частки *о* і підсилювальної частки *же* (псл. *že* (< *ge*), пов'язане з го (сербохорватське *něgo* “але”), га (верхньолужицьке *što ha* “що ж”); – загальнослов'янська енклітична підсилювальна частка, спочатку вживалася лише з займенниками, пізніше – з будь-якими словами як засіб протиставлення [3, т. 2, 190]. *Ожеледиця* – принцип утворення такий самий, лише додається ще суфікс *-иц-*. У Словнику діалектизмів українських говірок Одеської області А. А. Москаленка для позначення явища *ожеледиця* зафіксовано лексему *л'оддиц'а* [7, 49].

Лексема *лін'їй* у СУМі подана зі значенням “тонкий шар кристалів льоду, що утворюються осіданням водяної пари з повітря на охолоджені предмети; паморозь, наморозь” [10, т. 4, 29], поширена у досліджуваних говірках ще й у фонетичному варіанті з приставним *й* *йлін'їй*, у буковинських говірках зафіксовані фонетичні варіанти *йєнил'*, *йєний* [6, вип. 2, 45], у Словнику гуцульських говірок

Я. Закревської лексема *іній* передається словом *окідь* (*окідь*) [2, 138], яка у центральноподільських говірках не зафіксована. У літературній мові слово *намороз'* – синонім до *іній*, а в досліджуваних говірках *намороз'* має відтінки в семантиці, тобто виступає як відносний синонім (тонкий шар льоду, який не вирізняється фігурними кристалами, як *іній*).

Описовою назвою *налипан'а с'н'ігу* виражається сема “лід на гілках дерев” з додатковою семантикою, яка пояснюється утворенням льоду на гілках дерев під час мокрого снігу та різкого морозу і виникає внаслідок прямого називання явища, без семантичних змін та образного перенесення назви з одного предмета на інший. З додатковою семантикою вживається і лексема *голол'ьод*, якою найменовують опади у вигляді дощу чи мокрого снігу на дорозі, коли температура різко знижується і опади перетворюються на лід. Рідше у досліджуваних говірках так називають лід на гілках дерев, а частіше вживають фонетичний варіант цієї лексеми – *голол'одиц'а* (саме лід на гілках дерев). Варіанти *голол'ьод*, *голол'одиц'а* не зафіксовані у СУМі навіть як діалектні чи розмовні, але фіксуються у Словнику західнополіських говірок Г. Аркушина – *голольодиця*, *богольодиця*, *верхольод*, проте вживаються з іншим значенням “льодове покриття на поверхні снігу після відлиги” [1, т. 1, 50].

Лексема *бурул'ка* у досліджуваних говірках функціонує з тим же значенням, що і в літературній мові – “льодинка, що утворилася при стіканні рідини і має форму загостреної донизу палички” [10, т. 1, 261], у західнополіських говірках це явище репрезентоване лексемами *коціл* [1, т. 1, 248], *капица* [1, т. 1, 209], *клецок* [1, т. 1, 225], у гуцульських говірках представлене словом *сопел* (*сопель*) [2, 174]. Лексема *сосулька* вживається частіше у дитячому оточенні, бо її походження вмотивоване тим, що діти часто їдять замерзлий лід у вигляді бурульок, як льодяники. Також і у Етимологічному словнику подається у статті до етимології слова *ссати* [3, т. 1, 388].

Для представлення семи “лід на віконному склі” у досліджуваних говірках функціонують такі утворення: *в'ізерунок* (4), *узор* (1, 2, 4), *мороз* (1–4) (*на с'т'іклах*, *на в'ікнах*, *на склі*), *ін'ій* (1–4), *намороз'* (1–4), *замерзлі в'ікна* (1–4). Лексеми *іній* та *наморозь* вживаються не лише з цією семантикою, вони також використовуються для називання льоду на гілках дерев. Полісемантичні також лексеми *узор*, *візерунок*, *мороз*. Лексема *візерунок* у літературній мові функціонує зі значенням “малюнок із різних ліній, кольорів, тіней тощо; мереживо” [10, т. 1, 668], а в говірці до цього значення додається ще значення “лід на віконному склі у вигляді різних фігурних ліній”, “зображення на виробі із тканини”, “вишивка”. Лексема *узор* “мальовниче розміщення наморозі на шибці” [10, т. 10, 409] у говірках, крім прямого літературного, має ще й значення такі ж як лексема *візерунок*. Якщо у літературній мові ці слова не виступають синонімами, то у досліджуваних говірках вони є абсолютними синонімами. Часто узором називають зображення квітів, а у західнополіських говірках узори на шибках позначаються лексемою *поквітувати* [1, т. 2, 64]. У Словнику гуцульських говірок Ю. Піпаша лексема *візерунок* подана зі значенням “вигляд; взірець” [9, 24], яке

не пов'язана із вищевказаними значеннями цього слова.

Зі словами *узор* та *візерунок* у говірці вживаються і багатокомпонентні конструкції: *мороз намал'уваў в'ізе^лрунок, на в'ікнах мороз зробіў узори, помал'уваў в'ікна узорами, р'із'н'і в'ізе^лрунки на в'ікнах наморозило, мороз в'ікна розмал'уваў узорами*. Майже у кожній конструкції фігурує лексема *мороз*, бо саме під час морозу на вікнах з'являється лід, тому це явище інколи називають *мороз на в'ікнах, замерз'л'і в'ікна*.

Окрему групу номенів становлять слова, які репрезентують сему “мороз”. Утворення значної кількості репрезентантів префіксальним або суфіксальним шляхом та шляхом семантичної деривації пояснюється тим, що явище морозу можна класифікувати за такими ознаками: температура, або інтенсивність (слабкий, середній, сильний мороз), час (доба, пора року), супровідні опади (зі снігом чи без снігу).

Відповідно до визначених характеристик вживаються різні варіанти називання явища мороз (температура надворі нижче нуля). Вживається як іменник для називання явища погоди, так і прикметник, для характеристики температури – *морозна* температура. Для називання слабого морозу використовуються зменшено-пестливі форми до **мороз** – *морозец'*, *морож^лчик*, *мал'ен'кий мороз* (*морозец'*), *слаб'ен'кий*, *ле^лген'кий*, *морозец' йел'і-йел'і*, *зоўс'ім чу^лчут'*, які передають інтенсивність та виражають позитивне ставлення до такого явища, як слабкі морози, бо для господарської діяльності краще, коли морози слабкі, тоді “не перемерзає худоба, економляться дрова, простіше на той самий двір вийти”. Описові назви *морозец' йел'і-йел'і*, *зоўс'ім чу^лчут'* передають ступінь низької інтенсивності і походять від російського “еле-еле; чуть-чуть”, які мають відповідники в українській мові “ледве-ледве; трішки”.

Явище морозу, залежно від пори року та добових вимірів часу, теж має різні назви. Мороз може бути не лише зимою. Ранні осінні заморозки називають *шутка^лр'і* (3). Назва утворена шляхом образного перенесення і вмотивована тим, що ранні осінні морози не бувають значними, їм не надають значення. Слово утворене від рос. *шутка* (не серйозне щось) і вказує на несерйозність таких морозів, бо вони не можуть бути сильними і тривалими. Для називання осінніх заморозків у центральноподільських говірках функціонує лексема *в'ішчуни* (3). Назва вмотивовується тим, що ці морози оповіщають про швидке настання зими (зимньої погоди). Зі значенням “1. Той, хто віщує, пророкує що-небудь; 2. Ознака, прикмета того, що настає” [10, т. 1, 693] лексема *віщун* функціонує у літературній мові, у бойківських говірках ця лексема функціонує у формі дієслова (віщувати) і означає те саме, що і в літературній мові, у гуцульських говірках той, хто віщує, називається *віж'лун* [2, 38]. Також, морози можуть бути незначними вранці або вночі, такі морози називають *приморозки*, *заморозки*, *мороз вноч'і*, *мороз р'рано*, *ўран'ц'і* (1–4). У літературній мові лексеми *приморозки* та *заморозки* теж виступають як синоніми і з тим ж значенням, що і в говірці.

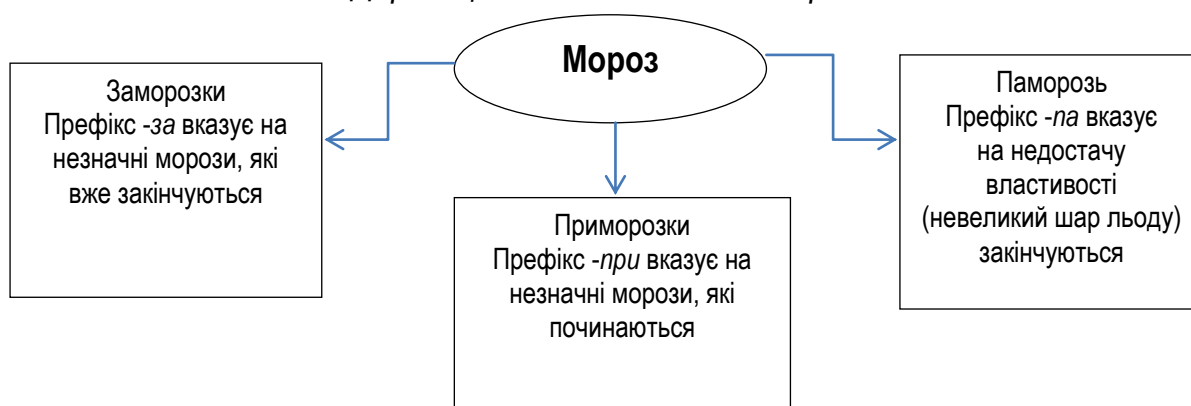
Мороз також може супроводжуватися снігом. Якщо погода морозна і сніжна, то для найменування такого явища вживаються назви – *студе^лниці'а*

(2, 3), *стужа* (1–4), *мороз з'ї с'н'ігом* (1–4). Від слова *студений* – “дуже холодний” [10, т. 9, 799] утворилася суфіксальним способом лексема *студениця* зі значенням “мороз зі снігом”, у бойківських говірках ця лексема має ще синонім *студінь* і вживається зі значенням “холодна вода” [8, ч. 2, 262]. Лексема *стужа* у Етимологічному словнику виводиться зі слова *студа* і має значення “мороз; схожий на іній шар снігу, паморозь” [3, т. 5, 456–457]. *Студениця, стужа* – слова, утворені від однієї основи стсл. *стоудень* “холод”; – псл. *studъ* (*studa*) “прохолода, холод, свіжість, мороз” [3, т. 5, 457].

Особливістю аналізованої лексики є її образність, що вказує на широкий спектр відтінків у семантиці. Серед репрезентантів різних сем тематичної групи лексики “Метеорологія” виступають як однокомпонентні, так і описові (багатокомпонентні) назви, що свідчить про динаміку процесів номінації. Усі проаналізовані репрезентанти кожної семи тісно пов'язані між собою не лише в межах одного поля, але й чітко простежуються міжсемні зв'язки. До номінативного поля загальних назв явищ погоди належать і лексеми, зафіксовані інших українських говорах, проте у досліджуваних говірках вони мають різне структурне вираження та семантичні варіації. Така різноплановість семантико-структурної реалізації вирізняє центральноподільські говірки із загального пласту діалектів, засвідчує їхню самобутність та структурність в системі українського діалектного макроареалу.

Додаток

Дериваційне гніздо до слова мороз

Цифрові позначення говірок

1. с. Бушинка Тиврівського р-ну Вінницької обл.
2. с. Гриженці Тиврівського р-ну Вінницької обл.
3. с. Гута-Бушинецька Тиврівського р-ну Вінницької обл.
4. с. Сліди Тиврівського р-ну Вінницької обл.
5. с. Чернятин Жмеринського р-ну Вінницької обл.

Скорочення назв мов

- Р.** – російська;
псл. – праслов'янська;
стсл. – старослов'янська;
ч. – чеська.

Література

1. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок : [у 2-х т.] / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Ред.-вид. відд. “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 354 с.
2. Гуцульські говірки : [короткий словник / відп. ред. Я. Закревська]. – Львів : ІУ, 1997. – 232 с.
3. Етимологічний словник української мови : [у 7-ми т.] / [за ред. О. С. Мельничука]. – К. : Наук. думка, 1985–2006.
4. Лизанець П. Діалектологія як наука сучасного модерного мовознавства / П. Лизанець // Збірник пам'яті Ярослави Закревської / [ред. П. Ю. Гриценко]. – Л. : ІУ, 2003. – С. 247–254.
5. Лисенко П. Словник поліських говорів / П. Лисенко. – К. : Наукова думка, 1974. – 260 с.
6. Матеріали до словника буковинських говірок / [ред. кол. Карпенко Ю. О., Лук'янюк К. М., Прокопенко В. А.]. – Чернівці, 1971. – Вип. 2. – 60 с.
7. Москаленко А. А. Словник діалектизмів говірок Одеської області / А. А. Москаленко. – Одеса : Вид-во Одеськ. пед. ін-ту, 1958. – 78 с.
8. Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок : [у 2-х ч.] / М. Й. Онишкевич. – К. : Наук. думка, 1984. – Ч. 1. – 495 с. ; Ч. 2. – 515 с.
9. Піпаш Ю. О. Матеріали до словника гуцульських говірок: Косівська Поляна і Росішка Рахівського р-ну Закарпатської обл. / Ю. Піпаш, Б. Галас. – Ужгород : Ужгородський нац. ун-т, 2005. – 266 с.
10. Словник української мови : [в 11-ти т.] / АН УРСР : Інститут мовознавства. – К. : Наук. думка, 1970–1980.
11. Українське народознавство : [навч. посібн. / за ред. С. П. Павлюка]. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2004. – 570 с.

Анотація

У статті висвітлено системний опис загальних назв погодних явищ в говірках Центрального Поділля. Проаналізовано репертуар репрезентантів у межах сем, їхню семантичну вмотивованість та різноманітність значень, зв'язок з говірками інших діалектних мікросистем.

Ключові слова: діалект, центральноподільські говірки, лексема, номінація, спосіб номінації, вмотивованість, сема, семантика.

Аннотация

В статье сделано системное описание общих названий погодных явлений в говорах Центрального Подолья. Проанализировано репертуар репрезентантов в рамках сем, их семантическую умотивированность и разнообразие значений, связь с другими говорами диалектных микросистем.

Ключевые слова: диалект, центральноподольские говоры, лексема, номинация, способ номинации, умотивированность, сема, семантика.

Summary

The article covers the systematic description of common names denoting weather events in the subdialects of Central Podillia. The repertoire of the inter-seme representatives, the semantic motivatedness and the variety of meanings, the connection with other dialectical microsystems had been analysed.

Keywords: dialect, subdialects of Central Podillia, lexeme, nomination, type of nomination, motivatedness, seme, semantics.